

NOWY

Kurjer Łódzki

Dziennik polityczny, społeczny i literacki.

Poniedziałek, dnia 1 grudnia 1913 r.

Redakcja i administracja „Now. Kurjera Łódzkiego” mieści się w lokalu przy ul. Zachodniej № 37.

Interesowani do redakcji, zgłaszać się mogą do 12 do 3 po południu i od 6 do 7 wiecz.

Administracja otwarta od 8 rano do 7 wiecz.

Adres telegraficzny „Łódź Kurjer”

Rękopisów nadesłanych redakcja nie zwraca, za artykuły nieoznaczone z góry ceną, honorarjów administracja wypłacać nie będzie.

Prenumerata w Łodzi wynosi rocznie rb. 6, półrocznie rb. 3, miesięcznie kop. 50.

Za odnośnienie do domu lub przesyłkę pocztową dolicza się 20 kop. miesięcznie.

Za przesyłkę zagranicę dolicza się 60 k. miesięcznie

Zmiana adresu 20 kop.

Telefon № 253.

Cena ogłoszeń: I-sza strona 50 kop. za wiersz lub jego miejsce, nadesłane 50 kop., nekrologi i reklamy 15 kop., ogłoszenia zwyczajne 10 kop., Drobne ogłoszenia 1 1/2 kop. za wyraz

Ogłoszenia zamiejscowe: I strona 50 kop. reklamy po 20 kop., zwyczaj. 12 k. za wiersz lub jego miejsce, w tekście 75 kop.

Agentury: w Łodzi Biuro ogłoszeń „Promień”, Piotrkowska 81; w Pabjanicach A. Wadzyński, Zamkowa 23; w Zgierz: Nowy Rynek, kiosk Aleksandra Lacha
WYŁĄCZNE PRAWO przyjmowania ogłoszeń w Rosji, zagranicą i w Król. Polskiem, oprócz Łodzi i okolicy, oddane jest Domowi Handl. L. i E. Metz i S-ka

Teatr Polski

Cegielniana 63
(DRAMAT I KOMEDJA)

Jutro wieczór

„PRAWDZIWA MIŁOŚĆ”

W środę wiecz.

„O czem się nie mówi”

Czas odnowić prenumeratę.

Dzisiejszy numer składa się z 8 kolumn.

KALENDARZYK.

Poniedziałek, 1 grudnia 1913 r.
Dziś: Eligjusza B. W.
Jutro: Bibjanny P. M.

Prawa języka polskiego w publicznych szkołach początkowych.

Spółczesność nasze dopiero w ostatnich czasach zwróciła uwagę na początkowe szkoły t. zw. rządowe, w rzeczywistości utrzymywane przez gminy wiejskie i miasta. Nic więc dziwnego, że o programach tych szkół, o przepisach stosujących się do nich, wiadomości są bardzo skąpe, przedstawiając otwarte pole dla nadużyć z jednej strony, bałamuctw

zaś, szerzących się wśród opinii publicznej—z drugiej.

Tym się tłumaczy efekt, jaki wywołały u nas nowe przepisy, wydane przez ministra oświaty, w sprawie języka wykładowego w szkołach dla „inoplemieńców”. Wprowadzały one w nauczaniu początkowym wyłączność języka państwowego, to też służyły za najpotężniejszy argument przeciwnikom sieci szkolnej. Oto jednak, co w sprawie tej ogłosił zarząd warszawskiego okręgu naukowego:

„W niektórych czasopismach zamieszczona została wiadomość o wydaniu przez ministerjum oświaty nowych przepisów o szkołach początkowych dla „inoplemieńców”. Sens tych wiadomości polegał na tym, że na zasadzie nowych przepisów prawie zupełnie usuwa się ze szkół dla inoplemieńców naukę języka ojczystego. Zupełnie nie dotykając tłumaczenia przez czasopisma sensu przepisów, zarząd warszawskiego okręgu naukowego uważa za rzecz niezbędną z tych przepisów przytoczyć tekst paragrafu 12-go:

„Przepisy niniejsze posiadają moc obowiązującą w okręgach naukowych: kazańskim, orenburskim, odeskim, kaukaskim, zachodnio-syberyjskim, oraz w guberniach i prowincjach, będących pod zarządem kraju turkiestańskiego, również general gubernatorstw: irkuckiego i nadamurskiego. Dla warszawskiego okręgu naukowego przepisy te nie posiadają mocy obowiązującej”.

Jeśli więc nowe przepisy u nas nie obowiązują, to następcza się pytanie, jakim powinno być według istniejącego prawa nauczanie początkowe w Królestwie i jaki zakres posiada w nim język polski.

Odpowiedź nie jest zbyt łatwa, gdyż w tej sprawie istnieje wiele uzupełniających się postanowień, zawartych zarówno w ogólnej ustawie o zakładach naukowych, jak i w Rozkazach Najwyższych, okólnikach ministerjalnych, rozporządzeniach kuratora i t. p. Przytaczamy najważniejsze z nich.

Ustawa zakładów naukowych Zb. Pr. T. X cz. I.

Art. 396. Uwaga 2-ga (z roku 1906).

„Najwyżej rozkazano: 1) postanowić, że we wszelkiego rodzaju zakładach naukowych okręgu naukowego warszawskiego, powinna być wyznaczona dostateczna ilość godzin na wykład religji i języka polskiego; 2) potwierdzić, że nauczanie języka polskiego w szkołach początkowych a dla zyczących również i w zakładach naukowych średnich, odbywać się powinno w języku polskim.

Uwaga niniejsza stosuje się również do art. 1674, 1675, 1808, 2556, 2562, 3000 i uwagi 1-ej; 3204, i uwagi; 3687, 3691, — z 1905 roku 6-go czerwca zbiór praw 931 postanowienie minister. I, II.

Art. 3687. We wszystkich szkołach początkowych miejskich, gminnych i wiejskich, dzieci uczyć się powinny z zachowaniem przepisów, zawartych w art. 3686, przedmiotów następujących: 1) religji według krótkiego katechizmu odpowiedniego wyznania, oraz modlitw i historii świętej; 2) czytania i pisania po rosyjsku, 3) czytania książek drukowanych, oraz pisma ręcznego w języku ojczystym, wraz z niezbędnym przytem objaśnieniem; 4) kaligrafji w tymże języku; 5) podstawowych zasad arytmetyki wraz z pojęciem o miarach, wagach i monecie, używanych w państwie i w guberniach Królestwa Polskiego. Tam, gdzie język polski nie stanowi języka ojczystego mieszkańców, odnośne zgromadzenia mogą, jeśli uznają za potrzebne, dodać do liczby wykładanych przedmiotów naukę czytania i pisania po polsku. Niezależnie od tego dzieciom mogą być wykładane wiadomości praktyczne z dziedziny niektórych wskazanych w art. 3693 przedmiotów, szczególnie pożytecznych ze względu na miejscowe warunki życia mieszkańców. (1864 r. 30 sierpnia, Dziennik praw, t. 62, str. 334, Ukaz Najwyższy, art. 50; 1868 roku 29 lutego (45544); 1870 r. marca Najwyżej zatwierdzony raport

głównozarządzającego II wydziałem własnej Jego Cesarskiej Mości kancelarji; 1871 r., 2 grudnia (50248); 1885 r. 5 marca (2792) art. 2).

Nie dość jasno sformułowane w powyższym przepisy co do wykładu arytmetyki znajdują uzupełnienie w Rozkazie Najwyższym z dnia 27 października 1905 roku, wydanym na mocy najpoddańszego raportu prezesa Rady ministrów.

„Aż do czasu ostatecznego rozstrzygnięcia w drodze prawodawczej odnośnych kwestji, nadać ministrowi oświecenia publicznego prawo 1) pozwalania, by przy wykładaniu arytmetyki w szkołach początkowych jednoklasowych, jako też w pierwszych klasach pozostałych szkół początkowych okręgu naukowego warszawskiego, o ile w szkołach tych większość uczących się stanowią polacy lub litwini, używano oprócz języka rosyjskiego również języka polskiego i litewskiego”.

Co do wykładu religji, znajdujemy wyjaśnienie w Najw. zatw. 6 czerwca 1905 r. postanowieniu komitetu ministrów „O sposobie wykonania punktu siódmego Ukazu Najw. 12 grudnia 1904 roku w stosunku do gubernji Królestwa Polskiego”.

Art. 1. „We wszystkich zakładach szkolnych warszawskiego okręgu naukowego wykład religji wyznania rzymsko-katolickiego odbywa się w języku ojczystym uczniów, przy czem wykład ten winien być poręczony duchownym tegoż wyznania, a tylko w razie ich braku — nauczycielom świeckim, ale nie inaczej, jak tego samego wyznania, dla wykładu religji i języka polskiego winna być przeznaczona dostateczna liczba lekcji”.

Wreszcie w szkołach początkowych rządowych ma być uwzględniona historia Polski w zakresie wskazanym przez rozporządzenie kuratora okręgu z 18 września 1906 roku nr. 20,190. „Wskazówki co do ustanowienia jednostajnego trybu wykładania w szkołach początkowych”.

„Wiadomości z historii polskiej nauczyciel podaje na lekcjach, prze-

Laxin zawierając kwas owocowy wywołuje łagodne wypróżnienie bez żadnych uciążliwości.

Do nabycia we wszystkich aptekach i składach aptecznych. Wystrzegać się naśladownictwa! Prawdziwe i świeże karmelki „Laxin” wyłącznie w zielono-białych pudełkach.

Przed użyciem. Po użyciu.
Tak nadzwyczajną zmianę wywołuje

KOLA-DULTZ
najlepsza naturalna pożywka dla mózgu i systemu nerwowego.

Uspokojenie, działalność umysłowa, jak i wogóle każda inna, oraz każde poruszenie ciała zależne są od mózgu.

Oslabienie apetytu, wyczerpanie, osłabienie nerwów, oraz ogólna bezsilność, są oznakami braku energii życiowej. Ktokolwiek chce czuć się zdrowym, rzeźkim oraz cieszyć się pełnią władz umysłowych i fizycznych, jako też dobrą pamięcią, a pracę i wszelkie trudy życiowe, jako przyjemność odczuwać, ten niechaj zażywa **KOLA-DULTZ**. Jestto naturalna pożywka dla mózgu i nerwów, odnawiająca i odmładzająca jednocześnie krew i będąca w ten sposób źródłem życia i nowej siły dla wszystkich organów ciała.

KOLA-DULTZ przywraca chęć do życia i pracy, oraz uczucie młodości wraz z jej zdrowiem i energią, które są rekwizytem powodzenia i szczęścia.

Przy codziennym zażywaniu przez jakiś czas **KOLA-DULTZ**, nerwy się wzmacniają, wszelkie osłabienie ustępuje, a zdrowie i siły powracają niezwłocznie.

KOLA zalecana jest przez powagi lekarskie całego świata i stosowana w szpitalach i sanatoriach dla nerwowych. Proszę żądać **Kola-Dultz** bezpłatnie.

Teraz daje każdemu możliwość wzmocnienia nerwów, wystarczy napisać karty pocztowe, z podaniem dokładnego adresu, aby otrzymać **BEZPŁATNIE** i **FRANCO** ilość **KOLA-DULTZ** wystarczającą do wypróbowania zdumiewającego działania tego środka. Gdy skutek okaże się zadawalającym natenczas prosimy uprzejmie o łaskawe zaszczycenie nas zamówieniem. Prosimy o zażądanie próby natychmiast, zanim W. Pan nie zapomni o swym zamiarze wypróbowania naszego **KOLA-DULTZ**. **Akc. Tow. „Powszechna fabryka Przetworów Chemicznych w Budapeszcie” Oddział na Królestwo i Cesarstwo: Warszawa, Nowy Świat 52, oddz. 317. r1782-1-1**

<p>Zgierski Skład sukna i kortów.</p>	<p>Najnowsze i najmłodniejsze modele sezonowe w materiałach jesenny i z mowich na eleganckie garnitury męskie, panta i ko- smy damskie, nadeszły i są do nabycia po umiarkowanych lecz stałych cenach. Specjalna sprzedaż detaliczna po cenach fabrycznych.</p>	<p>Karpowski i Kaptun Piotrkowska 37 w podwórzu na prawo. r1795-7</p>
	<p>r1795-7</p>	

Kto szuka:

- pracy,
- posady,
- służby,
- mieszkania,
- zbytu towarów,
- reklamy wyrobów,
- dzierżawy.

Kto potrzebuje:

- inżynierów,
- urzędników
- techników,
- leśniczych,
- pomocników,
- pokojówek,
- kucharzy,
- kucharek,
- służby.

Kto chce:

- nająć mieszkanie,
- kupić lub sprzedać
- ziemię, handel,
- gospodarstwa,
- pożyczyć pieniądze
- i t. p.
- lub podać cośkolwiek
- do wiadomości ogółu

**najlepiej i najtaniej
uzyska to przez
OGŁOSZENIA**

w „Nowym Kurjerze Łódzkim”.

Syndyk upadłości „Bar pod Wiechą”

pom. adwokata przys. **Bronisław WITKOWSKI**, ogłasza, że z rozporządzenia sędziego komisarza tejże upadłości sprzedaje się całe urządzenie baru w drodze ofert, składanych na ręce syndyka w zabezpieczonych kopertach, odpieczętowanie których nastąpi dnia 8 grudnia r. b. o 11 i pół po południu.

Reflektanci przy złożeniu ofert obowiązani są złożyć kaucję w ilości 1,000 rb, które w razie niedotrzymania przez reflektantów warunków, wyłuszczonej w ofercie, przechodzą na własność masy upadłości. Blższych informacji, dotyczących się sprzedaży pominionego baru, można zasięgnąć u syndyka upadłości, codziennie w godzinach pomiędzy 3—5 po pół. W jego kancelarji przy ul. Głównej № 67 a.

**WYDAWNICTWA GEBETHNERA I WOLFA
NOWOSCI**

- Józef Weyssenhoff**
- GROMADA.** Powieść współczesna. Cena rb. 2.20
- Tegoż autora poprzednio wydane:
- DNI POLITYCZNE. Serja I NARODZINY DZIAŁACZA (rok 1905) 1.—
 - Serja II. W OGNIU (rok 1905—6) 1.—
 - EROTYKI. Wydanie wytworne, z ilustracjami Henryka Weyssenhoffa 4.—
 - Rb. 2.50; w wykwińskiej opr. 2.—
 - HETMANI. Powieść współczesna z okresu rewolucji 2.20
 - SOBOL I PANNA. Cykl myśliwski. 1.80
 - SPRAWA DOŁĘGI 1.80
 - SYN MARNOTRAWNY 2.20
 - UNJA. Powieść litewska 2.—
 - ZA BŁEKITAMI. Z ilustr. K. Górskiego. Rb 1; w ozdobnej opraw. 1.40
 - ZARĘCZYNY JANA BIELZKIEGO. Z ilustr. K. Górskiego. Wyd 1.40
 - 2-gie. Rb. 1; w ozdobnej oprawie. 1.50
 - ZNAJ PANA. Wydanie wytworne. 1.50
 - ZYWIOT I MYŚLI ZYGMUNTA PODFILIPSKIEGO. Wydanie 4-te. 1.50
- Do nabycia we wszystkich księgarniach.

<p>Dr. M. Papierny Akuszer i specjalista chorób kobiecych b. ordyn. warsz. Uniwers. Kliniki Akuszer Przyjmuje od 10—11 i od 4 i pół do 6 i pół po pół. Ul. Południowa 23, tel. 16-55.</p>	<p>Dr. medycyny LEYBERG Krótka 5, tel. 26-50. Choroby skóry, weneryczne i moczopłciowe. 10—1; 6—8. W niedzielę i święta od 8—1. Dla Pań 4—6 oddzielna poczekalnia. r1677-0</p>
--	---

<p>Dr. Litmanowicz Krótka 12., (tel. 12-51) Choroby: nerek, pęcherza, cewki i t. d. Godziny przyjęć: do 10 rano</p>	<p>Gabinet dentystyczny E. Koprowski Piotrkowska 13 (w lok. zajm. dawniej przez W. Szybcera) Leczenie i usuwanie zębów, absolutnie bez bólu, elektrycznością. Plomby i sztuczne zęby najnowszych systemów. Prostowanie krzywych zębów masaż wibracyjny. r1553-0</p>
--	--

Dr. J Silberstrom
Zawadzka № 12
Ordynator amb. Czerwonego Krzyża.
Choroby skóry, weneryczne, płciowe (przy sypillisie preparat 606). Kosmetyka lekarska (usuwanie szpeczących włosów, plam etc. przyjmuje od 12-2. 8-6 w niedziele od 11-8. Dla Pań 4-6

Doktor Roman Gloger
akuszer
mieszka obecnie Nowy Rynek № 5.
Godziny przyjęć: 8—11 r.—5—7 p.p.
Telef. 24-97. 4252-3-1

Dr. Rabinowicz
CHOROBY. GARDŁA, NOSA I USZU
3. Zielona 3.

Dr. Feliks Skusiewicz
Andrzeja 13.
Choroby skórne, weneryczne i moczopłciowe.
Przyjmuje: od 9½—11 g. rano 5—8 g. popoł. W niedziele święta od 9½—12 g. rano
Telef. 26-26.

Lekarze-dentyści
A. Krenicka
S. Rotfeld
Konstantynowska 37.
(wieczorem wejście z Długiej 11
przyjmuje od 10—2 i od 4—8.

Choroby skórne, weneryczne i niemoc płciową
Dr. Lewkowicz
powrócił
Przy sypillisie stosowanie prep. „606” i „914” Leczenie elektrycznością i masażem wibracyjnym.
Konstantynowska 12 obok teatru Selina.
od 9—1 i od 8—8. dla pań od 6—8
niedziele od 9 do 3. 2701-1

Dr. L. Prybulski
powrócił.
POŁUDNIOWA 2. Tel. 13-59
Choroby skórne, włosów, (kosmetyka lekarska) weneryczne, moczopłciowe i niemocy płciowej. Leczenie sypillisu Salvarsanem „Ehrlich-Hata” „606” i „914” (wódrożynie). Leczenie elektrycznością (elektroliza) (usuwanie szpeczących włosów) i oświetlenie kanału (uretroskopia). Godziny przyjęć od 9½, do 12½, i od 5-6j do 8-6j włącznie w niedziele od 10-6j do 2-6j po poł. Dla pań osobna poczekalnia

Dr. B. Rejt
SREDNIA № 5. Tel. 33-79.
Sp. choroby skórne, włosów, weneryczne, moczopłciowe i kosmetyka lekarska. Leczenie sypillisu Salvarsanem Ehrlich-Hata „606” i „914” (wódrożynie). Leczenie elektrycznością (elektroliza) (usuwanie szpeczących włosów) i oświetlenie kanału (uretroskopia). Godziny przyjęć od 9½, do 12½, i od 5-6j do 8-6j włącznie w niedziele od 10-6j do 2-6j po poł. Dla W. Pań osobna poczekalnia

Dr. L. Klaczkin
Konstantynowska 11.
Sypillis, skórne, weneryczne choroby dróg moczowych.
Przyjmuje od 8—1 rano i od 5—4 wiecz. Dla pań od 4—6 po południe

